www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 295. — Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 19. грудня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 295. — Jersey City, N. J., Wednesday, December 19, 1923. — THREE CENTS

СТАРАЮТЬСЯ ПОСТАВИТИ БОНУС ПЕРЕД ПОДАТКОМ

ВАШІНҐТОН, 17. грудня. — Комітет приходів палати послів рішив уже предложити повній палаті наперед бонус для жовнірів, а доперва відтак проект закона про податки. Комітет станув на становищи, що податки мають заждати, поки конгрес не довідається, які видатки він має ухвалити.

СЕНАТ ЩЕ ДАЛІ НА МЕРТВІЙ ТОЧЦІ

ВАШІНҐТОН, 17. грудня. — З огляду на те, що консервативні члени републиканської більшости в сенаті не зголоджуються на пропозицію поступового бльоку, щоби признати поступовцям президентуру в комітеті для межистейтової торговлі, сенатові наради не можуть поступати вперед.

СЬОГОРІЧНІ РІЛЬНИЧІ ЗБОРИ

ВАШІНҐТОН, 17. грудня. — Департамент Рільництва обчисляє, що сьогорічний збір рільничих продуктів у Злучених Державах варта близько півдевята мілярда долярів. Се значить, що сей збір варта о цілий міліярд долярів більше як збір з минувшого року.

МЕКАДУ ОГОЛОШУЄ СВОЮ КАНДИДАТУРУ

ЛОН АНДЖЕЛЕС, Калїфорнія, 17. грудня. — Вілїем Мекаду, один з провідників демократичної партії, бувший секретар скарбу в кабінеті Вилсона, свого тестя, оголосив явно, що він буде старатися бути іменованим кандидатом демократичної партії на уряд президента Злучених Держав.

СПРАВА ВИЗНАННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ

ВАШІНҐТОН, 17. грудня. — Президент Кулидж відослав ноту большевицького уряду, просячу о признанне його урядом Злучених Держав, до департаменту стейту, щоби він виготовив на неї відповідь. Відмову вважають майже певною.

ЗРІСТ НЕНАВИСТИ ДО АМЕРИКАНЦІВ СЕРЕД ФИЛИПИНЦІВ

МАНІЛЯ, Филипини, 17. грудня. — Всі Американці, що подорожують по Филипинах, стверджують одноголосно, що населення островів відноситься до них зі щораз більше зростаючою ненавистю.

ПРОКУРАТОРІЯ ОСТЕРІГАЄ КЛЕН

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Окружний стейтовий прокуратор остеріг організацію Ку-Клакс-Клен, що коли вона не предложить спису своїх членів, як се постановляє стейтовий закон, він почне проти неї судові доходження.

ЮВИЛЕЙ ЛІТАКА

ДЕЙТОН, Огайо, 17. грудня. — Ціле місто святкувало нині 20-літний ювилей літака братів Райтів, які якраз 20 літ тому пробували свій літак в сьому місті. В його честь відбулися демонстрації, паради, віча та обіди. Бесідники прирівнювали нинїшний военний літак з першим літаком Райтів, котрого вважали за небувалий досніх, коли він потрафив удержатися на воздусі цілих 59 секунд.

НЕПОПРАВНИЙ ГРІШНИК

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Федеральні прогибіційні урядники заарештували вже четвертий раз моторову лодку „Діспеч" за пачкованне алькоголічних напитків зі стоячих на морю кораблїв до нюйорського порту. Сим разом найдено на мій ладунок вартости 12,000 долярів.

АРЕШТУЮТЬ ФАЛШИВИХ ЗУБАРІВ

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Нагінка на фалшивих лікарів, що практикують дентистику на основі підроблених свідоцтв, почалася тут ними арештованнєм трох зубарів.

РАТУНОК З ПОТАПАЮЧОГО КОРАБЛЯ

МАРШФІЛД, Орегон, 17. грудня. — Дальших семеро моряків добулося з життєм з корабля С. А. Смит, що набіг на скали коло входу до заливу Куса. Вони виплили на лодці на океан, і їх виловила одна рибацька лодь на повному морю. Від 10 людий, які теж покинули корабель в лодці, не було ще ніякої вістки.

З МЕКСИКАНСЬКОЇ ЗАВЕРУХИ

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 17. грудня. — Федеральні війска, вірні президентови Обреґонови, поступили дещо в сторону Вера Крус, осередка протиурядового руху Гуерти. На чолі армії стоїть самий Обреґон.

Зате повстанці заняли міста Пуебло та Квавтлю в мексиканськім стейті Морельосі.

ЗЕМЛЕТРУС В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ

ГВАЯКВІЛЬ, Еквадор, 17. грудня. — Еквадорський уряд дістав від начальника північного військового округа звідомлення, що землетрус знищив зовсім місто Тулькан. Команда вислала військо для несення помочи та охорони населення.

ДЛЯ ЗДЕРЖАННЯ ФИЛЇ ЗЛОЧИНІВ

Ю ЙОРК, 17. грудня. — Заступник міського мейора іменував нині спеціяльну комісію для розслідження нової повени злочинів, що він якогось часу заливає місто Ню Йорк.

„ХРИСТОС" ПРО НУЖДУ В НІМЕЧЧИНІ

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Антон Лянґ, гончар з Обермергав в Баварії, котрий на страстних представленнях в тому місті грав Христа, виголосив тут вічуч про економічний стан Німеччини. Представник він, що Баварія стоїть перед голодом.

ЯК КОМУ...

Купер Бір, 104-літний патріярх міста Гобокен, в стейті Ню Джерзі, заявив ґазетярам, що своє здоровля завдячує кільком келіщкам трунку, які він випиває кождого дня. Прогибіція йому не дуже то злюблюється.

ВІРА В ПОТОП СВІТА

До Ню Йорку повернув недавно з півтора-річної подорожі по південній Америці Джан Калбертсон, котрий зайшов дальше в глиб південної Америки, як котрийнебудь білий чоловік. Оповідає він, що бачив він дуже первісні Індіянські племена на жерелами Амазонки. Вони ще деколи їдять людське мясо. Серед них заховалася віра, що колись на землї був потоп. Вірування сі цікаві тим, що межи ними а тими народами Передної Азії, що мають подібні вірування, нема ніякого звязку.

ТЕАТР НА УКРАЇНІ

Театрів на Україні дуже богато. Але найбільшу славу має театр Леся Курбаса, що грає постійно в Києві, в „Шевченківськім Театрі", на Фундуклеївській улиці. Лесь Курбас, Галичанин, перебуває від кількох літ на Наддніпрянщині і дуже вславився своїми виставами. Він вдив минулого року зі своїм театром до Москви і мав там незвичайний успіх.

Російські ґазети признали згідно, що це найліпший театр на цілу Україну, але й на цілу радянську Росію. Видно, що ми Українці, не тільки можемо довіряти другим народам, але й перевисшити їх. Треба до того тільки сильної волї і охоти.

Крім театру Леся Курбаса, що має три відділи і триста акторів, грають ще інші українські театри в Києві.

Щодо опери й оперетки то вона в Києві ще московська. В Харкові українізується, а в Києві має українізуватись. Найвизначнїйші наші письменники перекладають тепер богато опер на українське.

Такто під напором свідомости Українців Москалі большевики мусять давати все те, що кождому культурному народови належиться.

ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКОВИ В КИЄВІ

Харківська урядова ґазета „Вісти" (ч. 130) доносить, що київський Губвиконком постановив збудувати памятник Шевченкови в Києві.

НАЙМОЛОДШИЙ РАДНИЙ В КАНАДІ УКРАЇНЕЦЬ

Муніципальні вибори в провінції Манітобі принесли чимало несподіванок. Найприємнійшою для українського загалу є вибір д. Стефана КРАВЧУКА з Брукленд, Ман. радним місцевої міської ради. Д. Кравчук числить лише 21 літ, а одначе тішиться загальною пошаною не тільки в самім Брукленді, де він і його мати живуть вже 13 літ, але і в сусїднім Вінипеґу. Серед української громади здобув собі молодий радний загальне довіре, пошану і любов. Правдоподібно се наймолодший радний в усій Америці.

Д. Кравчук кінчив школу в Брукленд, в висші школи у Вінипеґу. Перед молодим і талановитим нашим земляком заповідається світла будучність.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Московські ґазети подають про нелеґальне виселенне з Польщі на територію Союза Радянських Републик цілих партій совєтських громадян, які чмиось не догодили польській владі. Наводять цілий ряд призвищ виселенців. По словам ґазет, польська влада користується нелеґальною висилкою для того, щоб перепла вити на радянську територію повстанські загони. Так недавно зза Збруча появились на Україні загони Шмаркатюка, Филоненка, Кравченка і Чоботарева.

НОВІ РОСІЙСЬКІ ГРОШІ

Уряд Союза Радянських Соціялістичних Републик (С. Р. С. Р.) випустив в останнього часі грошеві банкноти нового зразку. Вони замінять собою знаки зразку 1923 р.

Ця зміна технічного і політично-конституційного характеру. Річ в тім, що знаки з 1923 року були випущені в обіг від імени Російської Совітської Федеративної Соціялістичної Республики (РСФСР). Тимчасом з утвореннєм (СРСР) потрібні грошеві знаки, що повинні обовязково ходити по всій території союзу і випускати їх повинен уряд нового державного утвору себто уряд (СРСР).

Ці нові банкноти встановлюється по всій території СРСР, як єдиний союзний грошевий знак включаючи і Закавказе. Далекий Схід і договорні републики Бухару і Хорезм.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА

НА РІК 1924.

ЦІНА - - - - - - - - - - - - 50 ЦЕНТІВ.

КРАЄВИЙ КАЛЄНДАР ТОВ. „ПРОСВІТА" - - - - - 75 ЦНТ.

СТІННИЙ КАЛЄНДАР

(З портретом Драгоманова)

ЦІНА з пересилкою - - - - - - - - 30 ЦЕНТІВ

ЗАПИСНИЙ ТИЖНЕВИЙ В 2-ох КРАСКАХ СТІННИЙ КАЛЄНДАР НА РІК 1924. З ЗАЗНАЧЕННЕМ УКРАЇНСЬКИХ І АНГЛІЙСЬКИХ СВЯТ. ЦІНА - - - - - - - - - - - 25 ЦНТ.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 82 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Дотепер в Канаді Свобода вела інших календарів крім тих, які тут проголошено. Комітенти які календарі зі старого краю до нашої канцелярії, то ми їх проголошемо. Замовлення слати тільки на ті, які тут проголошені.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДІТЕЙ

В Москві відбувається конференція дітей нище 14 літ. Її завданням є пропаґанда серед дітей засад комунізму. В першім дні конференції промовляв Бухарін, характеризуючи положення дітей взагалі та становище дітей в буржуазійних державах.

В конференції беруть участь будучі комуністи з цілої московської губернії та делеґати дитячих організацій з України.

ПРОДУКЦІЯ РОПИ В ГАЛИЦЬКИХ КОПАЛЬНЯХ в М. СЕРПНІ.

В Польщі в м. серпни видобуто 6.276 цистерн. Ця вся продукція припадає майже виключно на Східну Галичину. І так: Дрогобич загальна скількість 5,530 цистерн, Станиславів 276 цистерн. Лише на Ясло припадає 470 цистерн. В порівнанню з роком 1922 (також за місяць серпень) продукція зменшилася о яких 300 цистерн. Зменшення послідувало головно наслідком заничищення.

ЯК ВІДЗВИЧАЇТИСЬ ВІД КУРЕННЯ?

Неодин із курців гірко нарікає на свій налїт, та не має доснів сильної волї, щоби перемогти себе й кинути цю погану привичку. В допомогу тим людям можуть прийти тільки такі способи, якими вони збрилибиби собі зовсім куренне. Ось один із таких шляхів: Є такі хемічні сполуки, які самі про себе не мають ніякого смаку, а тільки викликують дуже погані смакові враження, коли зійдуться з димом тютюну на слизних болонках у роті; після кілька „потягів" ("пльоків") папіроски курцеві раз на завсігди пропадає нахил до тютюну. Поганого посмаку може потім позбутися, коли пополоче собі рот слабеньким рощином якогось квасу (інформуту) у воді. — За сполуку, про яку тут мова, можна взяти нпр. 5%-ний рощин сіркану міди (т. зв. „синього камня") й напоїти ним цигарницю.

УКРАЇНА — КОРМИЛЬЦЕЮ МОСКВИ

Зі всіх Совєтських Республик зібрано сього року 132 міліонів пудів податку, в чім з України стягнено 66,589,400 пудів, себ то приблизно половину цілого збору.

Коли приняти, що Україна становить одну десяту частину европейської Росії, а пятьдесятину цілої (европейської і азійської) Росії, то побачимо наглядно, що вона і далі остається кормильницею Москалів.

КРАЇНА КУРЦІВ

Найбільше споживається тютюну в Еспанії. Посли курять в парляменті і то на кошт держави. Кождий більш-менш визначний політичний діяч Еспанії дістає, крім винагородження, також нагороду на куреня. У всіх державних і міських канцеляріях курять урядники при праці, вояки курять при вправах, а поліціянти при службі. Листоноші, розносячи почту, не вживає з уст папіроса. Майже всі жінки курять. В театрах великими плякатами заборонено куреня, але нікому й на думку не спадає того додержуватися. Можна навіть сказати, що в Еспанії не курить лише хіба мертві.

ФРАНЦІЯ ПРОТИВИТЬСЯ ПОЗИЧЦІ НІМЕЧЧИНИ НА ЗАКУПНО ПОЖИВИ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Аліянтська комісія „военних відшкодовань" одержала нині ноту німецького правительства, в якій воно домагається признання-їй першенства (сплати) для заграничної позички в сумі $70,000,000 на закупно пшениці і товщів.

Одначе вже тепер звісно, що Франція на се німецьке домаганне не згодиться.

Французький премієр Пуанкаре заявив, що він має надію, що заповіджена аліянтська комісія знайде розвяже ціле питанне про фінансове становище Німеччини, а в тому і справу закупна поживи. Міжтим, казав він, нїщо не поможе, як Німеччина закупить заграницею нових засобів поживи, бо населенне там голодує не ізза недостачі поживи а з причини браку гроший, щоби поживу купити. Тесаме, каже він, буде теж, як Німеччина навезе нової поживи оскільки вона голодуючим не буде роздавати її даром.

„ФАМІЛІЙНИЙ ГОЛОС" ПРИ ВИБОРАХ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Спеціяльний комітет, котрий займається справою реформи громадських виборів у Франції, постановив признати женщинам повне право голосування і вибору, а кромі того заявився за „фамілійним голосом". На його думку, батько 4 дітий має мати два голоси, а батько 6 дітий три голоси при громадських виборах.

Міністер внутрішних справ Манурі заявився за „родиним голосом для батьків і за правом голосування для женщин, але спротивився праву вибору женщин до урядів громадських рад.

ФРАНЦУЗИ БОЯТЬСЯ ЗРОСТУ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ НІМЦІВ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Французи зачинають щораз більше боятись зросту чисельної сили Німців. Обчислення вказують, що по теперішньому ходови за 12 літ Німців буде більше анїж двічі стільки що Французів.

Французькі мілїтаристи кажуть, що одиноким ратунком на се була-б умова з Німцями, що Рейнщина і Рурщина будуть обезоружені на протяг цілої ґенерації (біля 33 роки).

АНГЛІЙСЬКІ ЛІБЕРАЛИ РАДЯТЬ ПРО ПАРЛЯМЕНТАРНУ ПОЛІТИКУ

ЛОНДОН, 17. грудня. — Завтра (у второк) буде нарада Національного Ліберального Клюбу про будучу політику лїбералів в палаті громад.

На нараді будуть промовляти: Лойд Джорджа, Герберт Есквит, сер Джан Саймон, Винстон Чорчил і лорд Ґрей.

На нараді Клюб має вирішити, яке становище мають заняти лїберали у відношенню до правительства Партії Праці.

КОНСЕРВАТИСТИ РАДІ-Б НЕ ДОПУСТИТИ ПАРТІЇ ПРАЦІ ДО ВЛАСТИ

ЛОНДОН, 17. грудня. — Крайні консервативісти раді-б за всяку ціну не допустити Партії Праці до власти. Найпильніше заходяться коло того Отен Чемберлейн і лорд Беркенгед.

Їх піпирають тутешні фінансові круги, але і вони не мають надії в успішність своєї акції.

СПРАВА ПРИСТАНІ МЕМЕЛЬ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Рада Ліґи Народів постановила на нинїшньому засїданню покликати окрему комісію для розгляду справи литовської пристані Мемель над Балтійським морем.

На голову комісії рішено запросити Американця, а на двох других членів її особи з держав, які політично не інтересовані у справі Мемеля.

На засїданню був премієр Литви Л. Гальванавскас.

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЄР ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВОРОТУ РУРЩИНИ

БЕРЛІН, 16. грудня. — Німецький премієр др. Вільгельм Макс заявив, що його правительство стоїть при сьому, що Франція не може сподіватися сплати „военних відшкодовань", поки не уступиться з Рурщини і не віддасть її знову Німеччині.

Він каже, що розвязка питання про „военні відшкодовання" тепер в руках французького премієра Пуанкаре. Коли він покине свою заборчу політику і вабере французькі війска з Рурщини, то можна буде говорити про сплачуванне „военних відшкодовань".

ТАЄМНИЧА КІННОТА НАПАДАЄ НА ЛЯХІВ НА ВОЛИНІ

ЛЬВІВ, 20. падолиста. — З Рівного, на Волині (під польською окупацією) повідомляють:

В минулому тижні переперся через „радянсько-польський" кордон таємничий відділ їздців, знаменито зоружений, з кількома кулеметами. Сей відділ нищить в першу чергу комунікаційні получення і зриває зелїзнодорожні шини. Крім того перевів уже ряд сильних нападів на польські двори і кольоністів. З боку польської адміністраційної влади вжито всіх заходів, щоби зловити небезпечних гостий. В минулу неділю переведено збірними силами війска і поліції облаву, в часі якої вдалося зловити 19 їздців. Решта подалася в ліси. Від сторони кордону приходить дальші, нестверджені покищо, вістки про нові відділи, яким вдалось перейти кордон. Серед польського „мєсового" населення зростає занепокоєнне. Всі поліційні станиці спішнено. Всі дотепер приявлені стають на лих через нагани судом в Рівному.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00
В Джерзи Сити і заграницею.
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці $2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПО ВИБОРАХ В АНГЛІЇ

Вислід парляментарних виборів в Англії спричинив велику політичну крізу в державі.

Виборці повалили консервативну більшість, а не вибрали іншої парляментарної більшости, тільки розділили силу відібрану консерватистам між Партію Праці (робітничу) і лібералів. Найбільше мандатів здобули ще консервативи, але не здобули більшости абсолютної (то є більше як половини членів палати громад); по консервативах найбільше здобула Партія Праці, а відтак приходять ліберали під проводом Г. Г. Есквита і Давида Лойда Джорджа.

Консерватисти і їх правительство під проводом премієра Стенлі Болдвина програли не тільки сим, що стратили більшість (абсолютну), але і тим, що більшість виборців заявилась проти програми, з якою вони виступили до виборів. Премієр Стенлі Болдвин видвигнув протекційну (охоронну) митову тарифу, в надії, що обмеженне ввозу чужих виробів до Англії збільшить продуктивність промислу в Англії і тимсамим зменьшить безробіттє. Одначе виборці сю програму відкинули, а заявились за свобідною торговлею, за якою побивалась Партія Праці і ліберали, щоби не спричинити дорожні.

По невдачі при виборах слідувало консерватистам відійти від керми державки. Але вони не спішились. Спершу торгувались, чи ліберали їх не підпруть. Але ці не підперли їх, бо не позволяла на се виборча програма. Ліберали, ідучи до виборів за свобідною торговлею, не могли по виборах зрадити програми і єдинитися з консерватистами. Консерватисти ж не могли теж відступити від своєї програми охоронної митової тарифи, задля якої визвали вибори. Кромі того не забулась недавня війна, яку консервативи виповіли були Лойдови Джорджеви і його коаліційному правительству, яке були повалили й обняли власть на недовгий час.

Оставалось тільки поєднатися тим двом партіям, що виступили до виборів під одним кличем — свобідної торговлі, себто Партії Праці і лібералам. Їх партійні програми доволі розбіжні, аби вони могли заключити союз, але до порозуміння для повалення консерватистів і для співділання у деяких справах можуть дійти, хотяйби з певними застороками.

Як тепер видно з депеш з Лондону, до такого порозуміння прийде.

Консерватисти кажуть, що не кинуть уряду, поки не збереться новий парлямент 8-ого січня, 1924. Отже Партія Праці і ліберали вже порозумілись, щоб тоді зараз його повалити.

Відтак по традиції король Юрій V. має поручити Партії Праці, яко другій з чести найбільшій групі в палаті громад, створити новий міністерський кабінет і має покликати її провідника Ремсея Мекданелда та поручити йому се завдане.

Нове правительство Мекданелда було би зложене із самих членів Партії Праці, але ліберали дали би йому підперте, щоб воно могло тривати і правити, бодай поти, поки на думку лібералів вони могли-б не відказувати йому того підперта без шкоди для поваги і сили своєї партії.

Партія Праці се партія юнійного робітництва в Англії. Вона більше поступова і демократична ніж соціялістична, але напрям її політиці надають переважно соціялістичні діячі і письменники, до яких належить і кандидат на нового британського премієра Ремсей Мекданелд.

Нове правительство Великої Британії з рамени Партії Праці буде з одної сторони звязане програмою своєї партії а з другої контролею лібералів. Тому воно мусить обмежити свою програму до угодовости з лібералами. Одначе се обмеженне не буде значне.

В кождому випадку ся нова зміна англійського правительства заповідає нову добу в політиці Великої Британії, як внутрішній так і заграничній. Ще ніколи Велика Британія не мала такого поступового і радикального правительства як має дістати за три тижні. Тому 15 літ самий тільки Лойд Джордж виступив був з радикальним буджетом і тоді його виступ названо „революційним". Тепер же цілий кабінет має бути радикальний і теж „революційний", бодай в порівнанню з його попередниками.

Не перейде він безслідно. Чи буде довше чи коротше, оставить сліди корисної праці для народу. Може у внутрішній політиці поробить важні зміни, а може й у закордонній політиці як вже не поробить важних змін так бодай їх започаткує. Може правительство Партії Праці прочистить гнилу, фальшиву і нечесну европейську політику міжнародню. Може, як треба буде для сього розбити „признань" Англії з Францією, то розіпре і простелить дорогу укладови нових великих протилежних сил в Европі, які мусіли-муть змірятись, щоб завести якийсь лад на тому континенті білої раси.

А тоді Лойд Джордж буде готовий показати правительство Партії Праці і в найбільшій крізі що раз узяти керму Великої Британії у свої руки.

ЯКЩО МИ ХОЧЕМО НА ДІЛАХ РОЗУМІТИ СЛОВА ІВАНА ФРАНКА, ЩО „ЛЮДИНА НЕ МАЄ ПРАВА ВДОВОЛЯТИ СВОЇХ ЗАБАГАНОК, КОЛИ МІЛЮНИ ЙОГО НАРОДУ НЕ МАЮТЬ ЧИМ ВДОВОЛИТИ НАЙКОНЕЧНІЯШИХ ПОТРЕБ ЖИТТЯ", ТО ВІДМОВИМО СОБІ НЕВНО ХОЧ МАЛУ ЧАСТИНКУ НАШИХ ЗАБАГАНОК, А В ТОЙ СПОСІБ ЗАОЩАДЖЕНИ ГРІШ ПРИВАЛИМО НА НАРОДНИЙ ПОДАТОК І ВИНЕСЕМО ЙОГО ВГОРУ.

ОБЪЕДИНАЧ 247 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

ПРАЩАННЯ ВІЦЕГУБЕРНАТОРА П. ЕРЕНФЕЛЬДА.

Віцегубернатор Петро Еренфельд, що від 10. червня 1920 урядував як віцегубернатор, а від половини 1921 р. як губернатор, приняв на пращання перед відходом на нове становище до Берна депутації від народних установ і організацій. Між иншими від товариства „Просвіта" попращав його голова товариства Др. Юліян Бращайко, дякуючи за ту допомогу і зрозуміння, яке віцегубернатор мав для праці товариства. Голова підчеркнув, що тепер саме зачиєся сильна боротьба між напрямком, репрезентованим „Просвітою", напрямком народ, і між противниками того напрямку, тою частиною інтелігенції, що вважає культуру лічю для народа недоступною, лиш для інтелігенції. Але правда все побідить. Віцегубернатор Еренфельд в одповіді признав, що першою, що пішла в народ, щоби ширити освіту, була „Просвіта". Він все заступав народний напрямок і дальше буде стояти за тим, що лиш на народній мові можна піднести тутешнє населення. Дуже буде радіти, коли ще дочекає того великого свята, що населення Підкарпатської Руси стане культурно на однаковому рівні з иншими землями республики.

Пращала віцегубернатора депутація від Краєвого Кооперативного Союза, в імени якої промовляв знов згаданий Др. Ю. Бращайко. Підчеркнув, що саме з відходом Еренфельда підуть наступи й на Кооперативний Союз, бо аграрники з політичних причин хочуть його розвязати, а заразом і новий спій. Цей крок може принести величезні шкоди для кооперації взагалі. Віцегубернатор пообіцяв поробити ще заходи, щоби цего не роблено й щоби союз лиш зреорганізовано.

Вкінці появилася й депутація від товариства славянських журналістів, що вручила йому грамоту почесного члена товариства. В промові редактор „Нашої Оборони" Ривай підніс заслуги відходячого віцегубернатора для преси (пресові анкети, заснованне дневника „Руси" тощо). Віцегубернатор подав у відповідь коротко програму, якої державки приєдержався попершій праці. Державки програми політики господарської і культурної. Домагався від влади переведення індустріялізації, вибудування одповідного зелізничого получення Ужгород-Мукачів-Хуст, але мусів також числитися з грішми, які давав йому державний буджет. Тимчасом роблено, що було можливо: направлено школи, поправлено дороги й мости. На направу шкіл самих треба би сто міліонів чеських корон, а цего розуміється не можна за рік дати. Відходить із почутєм, що зробив тіло, над яким вже можна дальше працювати й дальше його розвивати. Народови тут можна помочи лиш через зіндустріялізацію. Напр. є ту каоліна далеко краща за карльсбадську, але мимо всіх заходів не вдалося дістати кредитів на експльоатацію. Дальше завязують руки високі зелізничі тарифи. Коли ці тарифи не будуть знижені, Підкарпатська Русь не може істнувати. Минулого року не можна було вивести вже приготовлених 4.000 вагонів самих овочів, пропадає тут гарний виноград. В справі земельної реформи, якої потреба тут покучна, заявляє, що з Ужгороду предложено еляборат в справі розділу понад 100.000 гектарів ліса на Верховині, де найбільша біда, але від січня застрягла справа в міністерстві. Населення набрало довіря до влади, бо переконалося, що влада хоче дійсно помагати. І саме він все наказував урядникам, щоби не були бюрократами, але ходили між народ й пізнавали його потреби. Не запит в справі зміни в адміністрації через назначення нового губернатора відповів, що не може богато сказати, бо не знає, чи буде зміна напрямку політики, вірить газетним донесенням, що це лиш буде зміна осіб, але й що зміну вважає дуже невчасною.

„Руський Театр" в Ужгороді.

Від моєї довшої статті з минулого року в „Письмі з Просвіти" не було нігде майже жадної згадки про цей театр, який стало дальше працює, здобуває собі чим раз ширшу публику, бо навіть бере виконаннями деяких річей перевагу над мадярським театром, що тут теперо стало раз. Тому дозволю собі бодай коротко представити драцію нашого театру в цім сезоні. Вже в першій половині грудня, як це вже ми для добра згадання виділив, театр виконував 8 разів, а 9 разів ставив на сцену. Ставлено: „Ноктюрн" Лисенка й чеську оперу Бльодека „У студні" й „Бій".

Про дальшу працю театру напишу пізнійше. Тепер лише пригадаю трудноші, яких театрові приходиться працювати. В першій мірі це брак власного театрального будинку, а в слід за тим й оплата одної пятої части збору кождого разу за салю й тої не можна дістати, коли хочеться. Щомісячно мусить бути приблизно чотири премієри, бо давані цеси, головно драматичні, повторювати небезпечно. Правда послідними часами це направлюється, можна вже часто повторювати, але лиш музичні річи. До того мусить театр їздити з виставами на провінціональні сцени, а то й на села — а це відбирає час на приготовлення нових премієрами.

Всеж таки театр зачинає притягати й чужу публику, що вже була розчарувалася сутоплотовим й часто невидержуючим ніякої літературної критики („Розумний і дурень", „Зайди-голова") репертуаром попереднього сезону й саля все повна.

На жаль — як довідуємося — на будучий рік театр не зможе краще розвинутися, бо правительство зменшує свою почну допомогу й склад трупи треба буде скоротити, що знижувати немає вже куди. Причинилися до того й наші землячки, головно Микола Карпович Садовський, що відкинувши пропозицію „Просвіти" працювати з Загаровом як режісером модерних річей, волів виїхати до Праги, а тепер в міністерстві шкільництва подає неправдиві інформації про театр, його напрям (мовляв, хочуть лиш панського театру"!) і його фінансову господарку, як це сконстатували найвизначніші члени виділу „Просвіти" з нагоди аудієнції в міністерстві. М. К. Садовський — як замітив влучно з жалем один видатний тутешній діяч — віддячує тутешньому громадянству за імпозантне ювилейне свято, зроблене в Ужгороді. Бувший касієр трупи Садовського на Україні, відомий наш письменник Сп. Черкасенко сховавшися за криптонім „Турист" напав вже в американській „Свободі" на „Просвіту" й заровів вже свіжий напад на театр.

Як назвати таке валення народних інституцій в імя особистих амбіцій, полишаю під осуд громадянству! На всякий випадок вважаю, своїм обовязком подати це до відома нашому громадянству. Певне одно, що такі заходи в часі нового режіму й заповідження переслідування Українців із боку нового губернатора й заповідження переводження общерусскої культури можуть бути водою на млин нашим ворогам. Як назвати таку яву допомогу національним нашим ворогам, без огляду на це, хто таку допомогу дасть, чи це корифей чи рядовий громадянин — на це вже давно є усталений термін.

Будови для самих інформаторів далеко краще, щоби виконсолюзаслужене імя Миколи Карповича Садовського тут не окружити тепер завдяки йому самому лишими почуваннями, що поношеню й подивом, як кто-сь на для добра згадання виділів, статуцій треба буде боронити навіть коштом доброї його слави, то ані ці інституції, ані тутешня еміграція не здержать ся...

Окремо належить підчеркнути значіння заведених за директури М. К. Садовського народних, пополудневих вистав, які все мають свою публику, що живо інтересується тими виставами. Так само великим заінтересуванням тішаться вистави для учнів і для війська, давані по поплудні.

В новім цім сезоні зорганізувалася орхестра з тутешніх чеських урядників, що за мінімальною оплатою працюють тяжко так, що просто приходиться дивуватися їх високому почуттю громадянських обовязків. Орхестра ця виробилася на найкращу орхестру на Підкарпатській Руси. На жаль через зменшення субсідії театр мабуть знов мусітиме перейти до давнійшого способу найманя орхестри від випадку до випадку.

Вкінці ще декілька слів про рецензії. Тижневики не можуть присвячувати театрови богато місця. За те дневник „Русин" повинен би це робити. На жаль, як інформував мене директор театру, воно не так. Прим. про недавного Стріндбергового „Батька" не згадано ні словечком. За те більше присвячено місця тим песам, де грали симпатичні рецензентові особи. І на жаль дневник редагують наші люде.

Збори в справі аграрної реформи.

Зїзд соц.-демократичної партії.

Соц. демократична партія скликала до Ужгороду на 25. ц. м. зїзд своїх чартійних організацій в справі аграрної реформи. Появилося на зїзді 210 делегатів, що представляли 103 села. Отворив зїзд секретар партії і голова покликаного екзекутивою партії земельного комітету Степан Клочурак, витаючи делегатів і представника чеськ. сол. дем. партії і члена земельної комісії праського парляменту Ковдельку. Головою зїзду вибрано п. Яцка Остапчука. Посол Ковделька повитав зїзд від чеської соц. дем. партії та представив коротко програму партії в земельних справах Підкарпатської Руси: дати населеню свободу господарську, культурну і політичну. По його промові прийшов до слова мадярський посол, що навязуючи до слів посла Ковдельки прохав чеських товаришів перейти вже до діла, а скінчити раз із обіцянками. Бо на жаль тепер нема ще великої ріжниці між старим і новим режімом: дідичі крутяться по урядах, все робиться за їх ініціятивою, а Русина не пускають до уряду, а як і пустять, то скоро його збувають. Др. Бадан, як перший референт, зясовує становище управи партії в земельній реформі: негайне переведення зем. реформи, віддання земель по дешевих цінах, уділення кредитів бідному населеню на викуп і наділення землею інвалідів за заплату їхніми рентами.

Обширний, дуже змістовний реферат виголосив Клочурак. Присвячую йому трошки більше місця, бо він найкраще має ціле економічну нужду тутешнього населення. Війна потворила нові політичні границі. Колись одні ті нещасні Верховинці, що мають лиш стільки землі, що десь на горбі приліпять хатинку, ходили на роботи, другі йшли на жнива далеко на доли в Мадярщину, Галичину тощо, инші утікали до Америки. Тепер не все стало. До того через промислову крізу немає роботи. На долах під мадярською границею переводиться земельну реформу, ділячи приватні маєтки, на яких могли Верховинці заробляти. Через те вони мусять домагатися від держави поділу державних лісів на Верховині. Тимчасом держава береже свого майна й за нарушення ліса накладає великі кари, які населення може платити лиш задовжуючися в жидівських лихварів. Давано давнійші дещо ліси селянам на винищення, а потім під упрощу наєм, але на вістку про земельну реформу зачали уряди ці наділи відбирати, розярили населення так, що прийшло до кровавих зударів селян із жандармерією в двох селах. Фактом є, що держава доплачує великі міліони до лісів і тому треба подзіпити їх як найскорше селянам, що податками заплатять більше, як все це варта. На знак протесту проти такого безглядного поступування лісових урядів, що потягає за собою в жертву людське життя, взиває промовець присутних встати, що зїзд сповнене.

З земельної реформи збирає ся для добра згадання виділів, що статуцій треба буде боронити навіть коштом доброї його слави, то ані ці інституції, ані тутешня еміграція не здержать ся...

Окремо належить підчеркнути значіння заведених за директури М. К. Садовського народних, пополудневих вистав, які все мають свою публику, що живо інтересується тими виставами. Так само великим заінтересуванням тішаться вистави для учнів і для війська, давані по поплудні.

В новім цім сезоні зорганізувалася орхестра з тутешніх чеських урядників, що за мінімальною оплатою працюють тяжко так, що просто приходиться дивуватися їх високому почуттю громадянських обовязків. Орхестра ця виробилася на найкращу орхестру на Підкарпатській Руси. На жаль через зменшення субсідії театр мабуть знов мусітиме перейти до давнійшого способу найманя орхестри від випадку до випадку.

Вкінці ще декілька слів про рецензії. Тижневики не можуть присвячувати театрови богато місця. За те дневник „Русин" повинен би це робити. На жаль, як інформував мене директор театру, воно не так. Прим. про недавного Стріндбергового „Батька" не згадано ні словечком. За те більше присвячено місця тим песам, де грали симпатичні рецензентові особи. І на жаль дневник редагують наші люде.

„Земледільський зїзд.

Того самого дня в тій самій справі відбувся й зїзд „карпаторуської земледільської партії". Присутних коло 80. Але так, як в соц. демократів видко дійсно арод із найдальших околиць, так тут майже все заливає інтеліґенція (цілий рільничий-земледільський реферат в цілости!), мадяре, жидки й декілька селян із під Ужгорода. На такий „зїзд" треба було аж бути по селах (звичайний тут спосіб оголошування розпоряджень влади, наказів тощо). Промовляв в справі земельної реформи селянин Щирецький, а потім Др. Камінський, що навав на соц.-дем., що вони сміють займатися земельною реформою й, розуміється по найновійшій моді на Українців (що вони сердеги мають до зем. реформи?). Принято резолюції, щоби уряд перевів зем. реформу, а дальше проти ужгородського земельного уряду, що— мовляв— фаворизує соц.-демократів.

А. Д.

ДУМКИ

Бувший президент Вилсон, у своїй промові з приводу пятої річниці закінчення війни, накинувся дуже остро на теперішню американську політику, називаючи її трусливою і недоцільною.

На це відповів йому оден американський журналіст дуже влучно, що американська політика, коли є в болоті, то в тім, у яке завів її сам Вилсон через одобренне і підписанне версайського договору.

Хто стежить уважно за ходом французької політики, той бачить, що вона поволи уступає назад. Чимраз більші полекші для населення в Рур, чимраз більше угодовий тон в справі розсліду економічного стану Німеччини. Уступки на всіх полях. До цеї зміни зістала Франція примушена через грізну позицію Англії, яка звязалася з Італією та Еспанією, щоб примусити французьких повізитів до розуму.

Франція рахувала дуже на домів своїх африканських мусульманів, яких населення Франції більше ніж Франції. Французькі офіцери тренують тих африканських підданих на добрих жовнірів, яких сподіваються вжити коний уряд, сама через рільничий реферат зачинає роздавати землю, розуміється лиш прихильникам аграрної партії.

По рефераті Клочурака зїзд приняв вироблені земельним комітетом резолюції, над котрими пізно до вечера без перерви на обід представники з місць давали свої уваги та приміри.

Замітне, що половина присутних це Мадяре і всі промови треба повторювати по мадярськи, що дуже проволікає наради. Між учасниками обидвох національностей панує однак згідність поглядів.

Англійці це великий народ, від якого потреба нам вчитись. Він перший у світі положив основи під волю, він перший за неї боровся; він зладив підвалини під демократичний устрій, у якому воля більшости є правом. Колиб Україні зуміли придбати собі приязнь Англо-Саксів (до яких належить по традиції, культурі і мові і більшість Американців), тоді мали-б ми такого союзника, як треба.

Можна любити прогібщо або ні, але кожний мусить дбати за здоровле і длятого треба дуже вважати, щоб не труїти себе непевними трунками. Нераз можна осліпнути або і вмерти від одної чарки напою, в якому є деревяний алькоголь.

Як не подбаємо завчасу за добрі українські школи, то за яких 20 літ щезне усякий слід української імиґрації в Америці. Остануться тільки недобитки старців, а молодь пропаде в американськім морю. Вже крайна пора вчинити поважну спробу реорганізації нашого шкільництва.

Чуй-Дух.

ЩЕ ОДИН ПРИЯТЕЛЬ КОМУНІЗМУ РОСЧАРОВАНИЙ

Недавно приїхала до Заучених Держав, англійська різьбарка та письменниця Клер Шерриден. Приїхала вона просто з Росії, де вона була вже другим опадом. Перше її візита, що була в 1920. році, зробила її славною на весь світ, бо вернула вона звідти з рядом бюстів большевицьких лідерів та з вязкою цікавих спомнинів про них. Спомини ці показували великі симпатії авторки до большевизму, і власне для того всі слідять з цікавостю, що пані Шерриден каже тепер по своїй другій подорожи в край її улюблених большевиків.

Збираючи коротко дотеперішні статті, які появилися в нюйоркській газеті „Ворлд", треба піднята глибоке росчаровання пані Шерриден. Вертаючи по три-місячній неприсутности, вона була до нутра душі поражена не відродженням Росії, а її безсумнівним занепадом. Пані Шерриден заважала, що цілу Росію обняла тяжка економічна суматочка, яку уряд бездоспішно старається на всі способи замаскувати та закрити перед очима світа.

З давного комунізму, котрий ще процвитав в час перших відвідин пані Шерриден в Росії, тепер не остало вже й сліду. На місце кроваво червоного комунізму заведено рожевий соціялізм, але й він бліднє з кождим днем щораз більше.

Кудиж іде дальший розвій комунізму в Росії? Чи вернеться він назад?

На отсе важне питанне пані Шерриден відповідає відмовно. На її думку, поворот до комунізму неможливий хочби тому, що ті большевицькі проводирі, які комунізм завели, вже так пережиті, що вони хочби хотіли, то вже сил не будуть мати перевести назад таку тяжку реформу, як заворот до комунізму. Нових лідерів, які моглиб заняти їх місця, нема.

Виходилоби з писання, що нинішна пролетарська Російська Соціялістична Федеративна Робітнича Республика жене невстримно по похилости до капіталізму чистісінької води.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилання календарів на рік 1924 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже висилано календарі на адресу ПП. секретарів для слідуючих відділів:

107, 108, 111, 119, 125, 128, 137, 139, 140, 167, 169, 194, 199, 208, 214, 216, 224, 225, 238, 248, 249, 250, 252, 255, 266, 267, 268, 272, 273, 277, 278, 279, 280, 285, 287, 291, 315, 317, 320, 321, 322, 324, 332, 347, 350, 351, 354, 355, 380.

Всі повисші римські цифри вісїли вислані листом дня 17. грудня. Коли хтось з вище згаданих відділів не дістане вислані календарі, то нехай зголосить посилки до ПП. секретарів для слідуючих відділів, а незгаданих вище відділів нехай зголошують посилки до „Свободи".

к. т.

ПАТРІОТИЗМ

(Продовження).

Гірше буває з другою перешкодою, котра деколи здержує розвиток справжнього патріотизму: З тісним серцем є люде з такими тісними серцями, що ніщо й нікого не вміють любити лише себе самих. То **самолюби**. Від них годиться ждати любови для рідного краю. І тяжко також найти лікарство на таке **самолюбство**. Трапляються инші, що думають не лише про себе і не лише про себе думають, котрі одначе своїми почуваннями не вміють сягнути поза свій загумінок, поза своє село або своє містечко або щонайбільше поза свій повіт. Тут кінчиться їх любов. То **загумінкові патріоти**, а їх патріотизм називається **партикуляризмом**, від латинського слова партикула, цебто частка. Такі загумінкові патріоти відчувають лише долю і недолю своїх рідних сторін; рівнодушна їм доля решти рідних ремель. Отже далеко їм до справжнього патріотизму, що обіймає весь нарід і цілу батьківщину. Партикуляризм був на Украіни все сильніший або слабший. Він істнує й у инших народів. Та у нас, Українців, партикуляризм це мусимо признати, був усе сильний. Це одна з головних причин упадку нашої самостійности. Тому теж сильніще повинні працювати у нас справжні патріоти, протидіяти цим усім струям і чинникам, котрі сприяли й сприяють партикуляризмови.

Люде, котрі з роду або по званню належать до якогось стану, до якоїсь суспільної кляси, а є вразливі лише на те, що торкається їх стану їх суспільної кляси, а не відчувають долі і недолі всіх земляків — не є справжніми патріотами люде, що грішать такою клясовістю, трапляються всюди. Ніяка верства народа не є свобідна від них. Трапляються богачі й купці, великі земельні власники і малоземельні хлібороби, капіталісти і робітники так засклепені в колі своїх фахових і клясових інтересів, що не вміють почувати українцям і що більше мають серця для чужого фахового (професионального) товариша, як для земляка, що належить до иншого звання. У таких одиниць тяжко доглянутися правдивого патріотизму, для котрого прецінь не істнують ніякі перешкоди ні суспільні ні товариські, фахові ні клясові. Українець **арендатор**, Українець **міщанин** Українець **селянин** і Українець **робітник** — тож вони всі передівсім Українці, брати, діти одної Неньки. Хто отже справді любить **Україну цілу**, той любить таксамо всі верстви народа, має для них усіх отворене серце і для них усіх бажає ясної доброї долі!

Не слід забувати про небезпеки, що загрожують патріотизмови. Чоловік, що походить із якоїсь околиці Батьківщини, легко може своє прив'язання обмежити до цих власне рідних сторін, або чоловік, що належить до якоїсь суспільної верстви чи кляси легко може засклепитися в цій верстві чи кляси. Таксамо член політичної партії так може привязатися до її програми і кличів, що не вистарчить уже йому серця для земляків, котрі визнають инші програми й инші кличі. Відсіля попри партикуляризм і клясовість, повстає третя перешкода, що спиняє розвиток повного патріотизму, а саме **партійність**. На ділі кожне сторонництво хоче усцаливити Батьківщину і забезпечити всім землякам якнайлипші услівя життя. Але що кожде сторонництво хоче робити це своїм власним способом, котрий вважає виключно розумних і добрим, тому між політичними партіями виявується боротьба за вплиии і провід у народі. Приклонники і керовники сторонництв уважають себе одноками спасителями, а иншим сторонництвам закидають, що безпоживочні а навіть шкідні. І родиться з партійної боротьби, **партійна ненависть** —брат стає проти брата, Українець проти Українця. Недармо вже є й приповідка, що де два Українці, там три партії. Справедливо теж можна закинути, що Українець більше здібний ненавидіти Українця як спільного ворога. Отже справжнє ж... пекається... **партійности** для щирої любови Батьківщини. Бо ця партійність замикає серця наші і не позволяє нам поза прапором сторонництва **Добачити прапор Батьківщини**, прапор із Тризубом. А тоді замісць служити цілому Народови, служиться виключно свому сторонництву; замісць мати на оці добро Батьківщини, думається лише про те, щоби поставити на своїм. На те противенство маємо влучний примір в отсій притчі:

„Лежала одна жінка в летарозі. Сни прикликав лікарів. Сказали всі лікарі: Вибери одного з нас, хай лічить її. Сказав один лікар: „Я лічитиму її методою Бравна". Але инші сказали: „Зла то гадка, хай краще лежить у летарзі й умре, як щоби ти мав лічити її методою Бравна".

Сказав инший: „Я лічитиму її методою Ганемана". Відповіли инші: „Зла то наука, хай краще вмре, як мав би ти лічити її методою Ганемана".

Тоді сказав син: „Лічіть якнебудь, щоби лише вилічили її" Одначе лікарі не хотіли згодитися. Они ні за що не хотів уступити ни шому.

Тоє їсни із жалем і розпукою викликнув: „О, мати моя!" А мати на цей голос сина пробудилася й виздоровіла. Лікарів прогнано.

Так отже коли любимо гаряче Батьківщину, цю спільну нашу Неньку, й коли усуваємо на бік ріжниці й партійні програми, найуспішніше причиняємося до її здоровля і розвитку. Бачимо теж, що в хвилинах, грізних для Батьківщини і в землях її найбільше загрожених повинні приганяти або зовсім замовкнути спори сторонництва. Так над сторонництвами і всякими партіями домінує (бере верх) в кожнім здоровім народі щирий, гарячий патріотизм, що дбає все й усюди про **загал** земляків і про **цілість Батьківщини**, патріотизм у котрім нема місця ані для партикуляризму ані для клясовости ні для партійности.

Отже основою кожнього патріотизму є **почуття загально-національної солідарности**, це почуття, котре **не позволяє нам бути рівнодушними для долі инших Українців, де-небудь проживали би, у близьких чи далеких сторонах.** Це почуття, котре каже нам радіти їх радощами, а сумувати їх нещастям; ще почуття, котре виплиає на нас так, що кожню заподіяну їм кривду відчуваємо як власну кривду, а кождий їх здобуток як нашу власну побіду. Одну за всіх і всі за одного — ось клич усякої, отже і народньої солідарности. Отже з острахом або з радістю ловить Українець Галичини вісти з Наддніпрянщини, напружений зір звертає у румунську чи чеську займанщину — Буковину чи Закарпаття. Таксамо цікавиться і болів вістками а України Українець із Злучених Держав, Бразилії чи инших країв еміграції. Таж тут і там на заході і на сході, на півночі і півдні, всюди живуть сини одної й тоїсамої **України, України розшматованої ворогами!** Тому теж в разі потреби всі з радістю повинні спішити собі на поміч. Забрак би тепер українським дітям рідних шкіл, ворог викривлює молоденькі душі наших дітей — Українці (де вони не жили би!) повинні складати гроші **(за приміром Німців — фонд ім. Розберґа**, і за приміром таки наших ворогів Поляків — Товажество Школи Людової) на рідну школу. Заглянуло було марево голову на Гуцульщину й Наддніпрянщину — Українці складали жертви, щоби побороти це марево. Складають Українці жертви на якусь безпартійну, культурну ціль, прим. будову театру, всі повинні дати жертву без огляду на партійну приналежність, щоби здвигнути нарешті святиню мистецтва! Прийде велика, пересмолова хвиля, не прогайнуймо її а партійних сварах (як уже прогайнували!) яка має бути Україна, не ділімо її і не ділімся самі між собою, а разом будуймо. Памятаймо також, що **Польща, Ірляндія, Палестина й инші нові малі европейські держави повстали завдяки еміграції!** Памятаймо, що народня солідарність, єдність, учить нас не лише відчувати з усіми земляками але й **працювати.**

(Конець буде).

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповіданне з часів першої руїни

(Свобідно за Купером).

(13)

Марина вернула до табору і по хвили вийшла з Юстиновою. Марина лишилися за застолою, Юстина вийшла з табору. Від степу став підходити до табору Орленко. Ще не підійшов на сто кроків, коли Юстина крикнула:

— Михайло! Мій Михайло!

Пустилася бігцем до него і опинилася в його обіймах. За нею поволи йшла Марина і вплала в обіймах Павла. З боку стояв Крупа. Його лице сяяло радістю.

— Юстино! — Орленко промовив до жінки. — Не буду розказувати тобі, яким способом я дібрався до тебе в сім степу, бо хвилинка часу, яку маємо до розпорядимости, потрібна мені й тобі, мабуть ще декому з нас, на що инше. Отже скажу лише коротко: Післанця з кинджалом я по тебе не післав. Якогось Скрута я й на очи не бачив. Тебе вкрали. Я прийшов по тебе. Шукав, прийшло до проливу крови, мушу забрати тебе ще заки вернуть Корбачі. Возьми з твоїх річий лише тілько, кілько я здужаю двигати і відійдемо. Сей старець проведе нас так, що Корбачі, коли би хотіли дістати тобе назад в свої руки, не знайдуть нашої тропи.

— Чуєш, Марино? — Павло звернувся до своєї дівчини. — Чи ти ще тепер скажеш, що тобі не вільно покинути Корбачів?

— Я Юстині і її опікунови у Львові приреклa, — Марина відповіла, — що поки вона у Корбачів, поти я не відстану від товариства. Я була би вже давно пішла за тобою, бо знаю, що Скрут від мене хоче. У Корбачів держав мене досі лиш той обовязок, який на мене пклала моя присяга. Тепер, коли Юстина відходить, я ні на хвилину не лишуся там, де кожі хвили мушу слухати це, що Скрут хоче мені сказати. Я — Коли так, то не гайтеся! — промовив Крупа. — Заберіть, що ваше і за мною!

Остинкова і Марина вернули до табору. За ними пішли Павло і Орленко. По хвили вийшли всі четверо. Павло і остинк несли на плечах невеличкі клунки. Решту свого добра Марина і Юстина лишили в таборі. При виході з табору Марина задержалася і стала прощатися з доньками Корбача.

— Мій Циган непокоїться! — крикнув Крупа. — Промов, собако! Що у воздусі?

Пес став нюхати вітер, що дув від степу. Наїжився і підтягнув писок, неначеб ладився зубами заатакувати якогось ворога. І молодша собака завітріла і щось незвичайне. Одначе по хвили старий пес утихомирився і ляг при ногах свого пана.

— То Корбачі! Вони від нас не дальше, як дві версти. За мною!

Крупа пустився потоком і по хвили щез в чагарнику з усім своїм товариством. Часок ішли мовчки. Коли за ними були дві версти, Крупа дав знак, щоби всі станули.

— Між нами і табором Корбачів є вже дві версти. Тільком було між табором і ними тоді, коли ми відійшли. Отже в сій хвили Корбачі вже дома і знають, що сталося. Як пустилися за нами, то здожене нас. Треба погоню збаламутити. Се багно по тім боці потока для мене не є непрохідне. Проведу вас через багно аж до сухого степу далеко за табором Корбача. Там переночуємо. Як погоня ще нині піде, то піде далі потоком, бо в сумерку ніхто з них не помітить, що ми зійшли в багно. Корбачевки і не пропиться, що ми ночуємо по тім боці його табору.

Циган пішов вперед, Крупа за ним, ціле товариство за Крупою. По двох годинах походу станули на сухім. Пішли дальше.

— Бачите?... Цигани присідають! — промовив Крупа. — Неначе питає, чи вести нас дальше.

— Може воздух нечистий? — спитав сотник. — Яка небезпека?

— Воздух справді нечистий, бо ще заносить людською кровю. Але небезпеки нема. Там, в тих кущах переночуємо. Там ніхто не знайде нас.

— Де людська кров? — спитав Павло. — Чия кров? Я тут ніякої крови не бачу, ані чую.

— Моя собака має ліпшу память. І твоя, сотнику. Обі понюхають на нас. Питають, чи їм пірнути в кущі.

— Тепер вже визнаюся, — сказав сотник і шепнув Крупі до уха, так щоби не чула жінка ні Марина. — То се місце, де потяв син Корбача.

— Так, — Крупа відповів пошепки. — Се тут було. Їди в кущі подивитися, чи труп ще лежить, чи може Корбачі знайшли його і взяли з собою до табору. Як труп ще лежить в кущах, то нам годі з жінками ночувати там. Їди, я собаки задержу коло себе.

Орленко щез в кущах, але по хвилині вискочив з них і вертав до Крупи ступаючи в зад. Лицем був звернений до кущів, та держав рушницю готову до стрілу. Бачучи се, Павло і Крупа зняли з плечий свої рушниці, щоби в кождій хвили бути готовими помочи товаришеви. Гадали, що на сотника наступає який ворог, та дожидали його появи з кущів.

— В тій купині є хтось, — Орленко промовив станувши коло товаришів. — Мабуть Татарин.

— Ти бачив його? — спитав Крупа.

— Цілого ні, бо стояв за густим корчем. Щоби не догадався, що я заздрів його, я не приглядався кущеви, пішов пару кроків далі, взяв на ліво і вернув до вас. Аж виходячи з кущів я здоймив з плечий рушницю.

— Мабуть татарський авідун. Підемо подивитися. Я піду передом. Ви ева за мною, один десять кроків праворуч, другий десять кроків ліворуч. Я не знаю, за котрим він корчем. Отже, ти сотнику іди так, щоби я, держачися десять кроків на право від тебе, мусів іти просто на него. Може його вже й не буде там, отже нам треба пильно розвиватися і наслухувати. Вперечим Циган поможе нам. Покажіть дерева.

Пішли. По хвили, як влізли в кущі, Циган стягнув писок, показуючи беззубу щоку. Крупа глянув на корч перед обою і на сотника. Орленко кивнув злегка головою на знак, що тут. Крупа оглянув порох на панві і взагалі маніпулював рушницею так, щоби той, що був за кущем знав, що то приготовання до стрілу. Товариші Крупи робили те саме.

— Мій пес каже мені, — Крупа промовив голосно, — що за кущем щось жиє. Або звір, або чоловік. Як ти чоловік, то покажеся. Инакше мушу подумати, що ти наш ворог, котрого треба спрятати... Не показуєся. Отже то звір, або ворог.

Крупа підвів рушницю так, що коли би стрілив, вцілив би стоячого в черево; сидячого в голову. Се помогло. Кущ розступився і з него вийшов молодий статний Татарин, з рушницею перекиненою через плечі. Крупа поставив рушницю на земли і сперся на ній.

— Що ви хочете від мене? — Татарин спитав різко, коли минула добра хвилина і ніхто з товариства до него не промовив.

— Насамперед хочемо знати, чи сам ти, чи може за твоїми плечима ще твої товариші? — спитав Крупа. — Як з тобою товариші, то ходи до нас, щоби ми були безпечні перед їх стрілами.

— Мені до вас і вам до мене одна дорога! — Татарин відповів гордо. Впрочім я ще не знаю, що і які наміри вас сюди приносили. Я на моїм власнім смітню, бо сі сторони, то татарські кочовища. Тут ніще мій улус.

— Правду кажеш... Ми тут гості, лиш не знати чиї. Бо, мабуть сам знаєш, Татарин і Татарин то не одно.

— Твоя правда. Але чи мабуть знаєш, що гість і гість то не одно.

Достоїнство в мові і рухах Татарина казали Крупі домірковатися, що він не з опришківської ватаги Азіса. Старець рішився побалакати з ним о верто.

— Твій улус далеко? — спитав, приступаючи до Татарина. — Ми товариші збилися в степу з дороги. Вони голодні і потомлені.

— Збилися з дороги?... Я мав би завести їх до мого улусу, як ви, як ви... розвідники голодних на землю?! Може за ними прийде юрба їх земляків, щоби на місци, де тепер мій улус, стануло християнське місто; щоби степ, на котрім ще тепер пасуться наші вівці, забрали і засіяли пшеницею...

Старий Крупа зітхнув, бо нагадав собі знищенне, яке сам бачив що лиш перед пару днями. На його очах Корбачі вирубали гай лиш на те, щоби там простояв їх табор лиш одну-одніську ніч. Другої днини вирубали другий ліском.

— Мої товариші не з тих, — Крупа відповів. — Вони мають свою вітчину і не гадають покидати її. В сей степ попали тілько случайно. Як лиш відпічнуть, вернуть домів. Сюди і самі не вернуть і нікого иншого не справлять.

— Чи ти не з тих, що мають иншу думку в душі, иншу на язиці?

— Бачиш мій білий волос? Я неначе сином обсипана ляпи, що ось-ось має впасти під ударом сокири. Чи гадаєш, що можно буду гнівити всевишнього ще тепер, як хвили, коли збираємося станути перед лицем того судії?! Лиш кинь на вагу з одної сторони ту користь, яку я ще міг би мати з брехні, з другої Божий гнів, хто зна, чи вже не нині, то сам знайдеш відповідь на своє питанне. Татарин пустився з Крупою до його обох товаришів. Тим показав, що сего товариства вже не підозріває в жадних ворожих намірах супроти него і що сам хоче бути з ними в добрій злагоді. Розмовляючи з ним товариство вийшло з кущів.

— А!... З вами й жінки?! — Татарин крикнув здивований, побачивши сотникову і Марину. — Що вони тут роблять? Хиба вас тут взагалі більше... Валка переселенців?

— З нами лиш сі дві жінки, — відповів Крупа.

— Сі дві жінки і ви три? Чи в сім степу три рушниці не замало, щоби такі дівчата охоронити від небезпеки? — Татарин спитав, впиваючи в сотникову свої огнисті очи.

(Дальше буде).

ПОЗІР! ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ПОЗІР!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА НА ГОРАХ МІСТА В ДЖЕРЗИ СИТІ

—:—: устроює —:—:

в честь всіх українських письменників

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 23. ГРУДНЯ 1923

в DICKINSON HIGH SCHOOL AUDITORIUM,

Newark & Palisade Avenues, — Jersey City, N. J.

Початок о год. 4. пополудни. — Вступ: $1.00, 75 і 50 центів.

На сей концерт запрашається всіх громадян до як найбільшої участи.

93,95,97,98 КОМІТЕТ.

Маю богато ріжного рода бизнесів, домів і фармів по приступних цінах до спродажи. Виробляю позички, роблю всякі угоди і контракта. Асекурую від огню дому, меблі, автомобілі і т. и.

WALTER KOSTETSKI,

Notary Public, Business and Real Estate Broker

4353 GERMANTOWN AVENUE, PHILADELPHIA, PA.

МНОГО МІЛІОНІВ

вислали Україні в Америці і Канаді своїм родинам в краю на Різдвяні Свята — через державний банк

BOSAK STATE BANK

B SCRANTON, PA.

котрий доручує гроші в краю в американських долярах, на послідній почті в протягу трех тижнів по висланню.

Продаємо також шифкарти на найлучші лінії, помагаємо при стягненню родин до Америки, виробляємо всякі документи, як афідевіти, повновласти, контракти; перепроваджуємо всякі старокраєві справи, приймаємо гроші на процент—з дальших місцевостий через почту.

Коли хочете мати найліпшу інформацію і обслугу у всякій справі, звертайтесь з довірєм до:

BOSAK STATE BANK, SCRANTON, PA.

ВИДАННЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

Від Куруківщини до Кумейщини, том 8, частина 1	$1.50
Початки Хмельниччини, том. 8, частина 2	1.00
Історія Української Літератури, том 1	1.50
Українська Революція, др. Мих. Лозинський, Галичина в рр. 1918-1920	1.00
Примітивні оповідання, казки і байки Африки та Америки	85
Хмельниччина в розцвіті (1648-1650), том 8, частина 3 (оправ.)	2.00

Замовлення слати на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

З ЯКИХ МАТЕРІЯЛІВ СКЛАДАЄТЬСЯ ЛЮДСЬКЕ ТІЛО?

Наука, звана хемією, дослідила, що головними складниками всякого живого тіла є вода й вугіль. Коли нпр. дуже сильно огріти дерево або яке небудь мясо, то воно звуглє й стане багато менше, бо з нього відійшла, випарувала вся вода. Ось так переконалися, що людина, яка важить кругло 85 кільоґрамів, має в собі 40 літрів води й 20 кг. вугля; при нинішних цінах — 12 міліонів за тону — цей вугіль уявляє собою вартість до чверть міліона марок! Решта, то-б то 15 кг. розділюється так: 4 л. амоніяку, воняючого газу, що твориться по відходових місцях та стайнях і дає себе пізнати тим, що сильно гризе в очі; він міститься в т. зв. „білковині" людського тіла. Далі є 1½ кг. вапна з якого побудована тверда маса костий, та 800 гр. фосфору, який теж необхідний у костях. Потім є ¼ кг. соли, що розпущена у всій воді, яка є в людському тілі, через те то й сльози людські і піт солоні, 100 гр. флюору (це складник мінералу, званого „дивним"); він головно надає твердости костям і зубам; у такій самій кількости є сірка й салітра у білковині та волосю, шкірі й нігтях. Остаточно приходять іще инші складники в дуже малих кількостях, а саме: 5 гр. заліза, від якого кров має свою червону краску, 0.0005 грама арсену, який є сам по собі великою отруєю, одначе йому завдячуємо живість і рухливість нашого тіла, а далі сіди, якому приписують те, що зветься „темпераментом" (то-б то вдачею) людини. Инші складники, як 50 гр. маґнезії, трохи кремня, мангану й алюмінія, та сліди міди, олова й брому, не грають ніякої важнішої ролі в людському життю, а тільки дістаються до тіла разом із иншими складниками в поживі.

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музикальної вистави і танців

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Замовлення посилати до:

"SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДО УКРАЇНЦІВ-ГОРОЖАН АМЕРИКИ В НЮ ЙОРКУ

В справі основання горожанського Клюбу.

В „Свободі" з дня 12. грудня с. р. в редакційній статті п. н. „Ставаймо Горожанами Америки" читаємо причини за-для яких Українці в Америці повинні ставати горожанами.

Се єсть головні факти, а крім них єсть богато инших причин чому властиво ми маємо бути горожанами Америки, але тут годі всі вимінювати.

Важною річию єсть, щоби Українці в тій справі помагали собі взаїмно; щоби за поміччю та інформаціями не йти до чужих навіть ворожих нам організацій.

Длятого на зборах, дня 13-го грудня с. р. розпочато кроки до основання Українського Демократичного Клюбу горожан Америки в Ню Йорку, котрого цілию буде давати Українцям поміч і пораду при набуванню горожанських паперів.

Саме існування Клюбу матиме велике значіння для Українців в Америці. Він буде неначе тим мостом по котрім наш нарід в кождій потребі удасться до американського народа.

Іміґранти инших народів вже далеко поступили в тім напрямку. Отже не будьмо послідними. Пора і нам, Українцям, горожанам Америки зорганізуватись, бо тільки організовані можемо мати силу і значіння. Пора, щоби з нами числились як з людьми рідними горожанства.

До Клюбу повинні належати всі, передовсім горожане як також декларанти без ріжниці як хто задивляється на старий край чи якими дорогами хто помагає йому. Ми всі прийшли сюда за-для одної цілі, поправити собі життя, і ся спільна ціль повинна нас зєднати для спільної праці на спільну користь.

Підписаний ініціятивний комітет для основання горожанського Клюбу в Ню Йорку взиває отсим всіх Українців горожан Америки як і декларантів на перші загальні збори, котрі відбудуться в пятницю, дня 21. грудня с. р. о годині 8-ій вечер в Українськім Народнім Домі, 219 Іст 6-та улиця, Ню Йорк.

Приходіть всі та покажім, що ми здібні не тільки на сварні, але і до реальної праці.

ЗА ІНІЦІЯТИВНИЙ КОМІТЕТ:

Іван Мартинець,
Василь Лазута,
Михайло Коваль.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З ГАРТФОРД, КОНН. І ОКОЛИЦІ.

Заходом Українського Аматорського Кружка в Гартфорд, Конн. відограється веселе представлення

ЯК ЖІНКИ ЧОЛОВІКІВ МОРОЧАТЬ

В НЕДІЛЮ, 23. ГРУДНЯ 1923

в ST. PETERS HALL,

160 Main Street, Hartford, Conn.

Початок о 8. годині вечером.

Вступ 50 цент. для дітий 25 цент.

Дохід на українську гр. кат. церков.

Режіжер п. Гр. Королишин.

94,95 КОМІТЕТ.

ХТО ВИНЕН

Кепсько живеться в Америці тому, хто не знає анґлійського язика. Він не може навіть обяснити Американцям, що він вже або що вміє. Без знання анґлійського язика Ви позожни на німого. Учіться його а буде Вам лекше жити. Після нашої легкої методи, Ви навчитесь його протягом 3 місяців. Пробну лекцію і подрібности висилаємо за 10 центів грішми або марками, можна і канадійськими. Адресуйте:

46-51

First American Preparatory School, Dept. 46, 210 W. 147th Street, New York City.

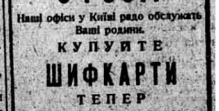

З РОСІЇ

Наші офіси у Київі радо обслужать Ваші родини.

КУПУЙТЕ

ШИФКАРТИ

ТЕПЕР

РЕГУЛЯРНІ ВІДЪЇЗДИ ДО І З ЕВРОПИ

WHITE STAR LINE
RED STAR LINE
AMERICAN LINE

ГАРНІ ВЕЛИЧАВІ КОРАБЛІ

Добрий харч. Чемна обслуга.

ПАСАЖИРСЬКИЙ ВІДДІЛ

No. 1 BROADWAY, NEW YORK

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

НА СВЯТА

пересилаємо гроші почтою і телеграфічно та доручуємо в короткім часі готівкою в

АМЕРИКАНСЬКИХ ДОЛЯРАХ

на послідній почті замешкання адресатам.

СПРОВАДЖУЄМО

з краю родини і кревні.
Для тої цілі зладжуємо потрібні документи.

ПОВЕРТАЮЧИХ

до краю відсилаємо найлішими кораблями.

Продаємо шифкарти по цінах приписаних Корабельними Лініями.

Полагоджуємо справи нотаріяльні.

Голоситься по близші інформації до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR 4TH ST. NEW YORK

ТІЛЬКИ НАТРІТЬСЯ НИМ!

Коли Ви заатаковані ревматичними болями або недомаганєте на невралгію, лумбаго, болі у вязах і мускулах—натирайтесь лініментом

PAIN-EXPELLER

Зарег. в Пат. офісі Зл. Дер.

Pain-Expeller поможе Вам, як поміж несчисленими тисячами протитон довгих літ. У аптиках по 35 і 70 цент.

F. AD. RICHTER & CO.
104-114 So. 4th Street,
Brooklyn, N. Y.

Мужинні! Хороніть себе перед всіма заразливими хоробами

SANYKIT

Охоронить для мущин
Дає найбільшу охорону
Велика рурка 35 цент., Кіт (4'ч) $1.00
У всіх аптиках або
San-Y-Kit, Dept. B,
92 Beekman St.,
New York
Пишіть по циркуляр

КАТАР МІХУРА

НОВІ ПОСТЕЛІ З ПІРЯ

Дістаньте дарову книжку великих дешевинй про нові санітарні постелі з пиря, заголовки і піря взагалі. Нашої фабрики ціни дуже такі. Дамо Вам десять дневну спробу і доставимо товар даром. Задоволені клієнти всюди. Вишлять почтівку днесь по книжку дешевстні і пірьку пір, все оглашене. **American Feather & Pillow Co., Dept. F, Nashville, Tenn.**

РАТУЙ ПІЯКА

Цілком дарови уділяємо поради як можна самого себе або другого від звичайні рад на все від піятики. Залучить кілька марок і пишіть ще днесь до нас. Адресуйте: **RADIO LINIMENT CO., 118 E. 109th St., New York, N. Y.** 90-99

Tel. Stuyvesant 2097

ДР. МЕД. МУСІЯ КАДЕЦЬ

перенісь свій офіс на
218 SECOND AVE., NEW YORK
між 13. а 14. улицею
Приймає що дня від 9—12; 6—8.
В неділю від 9—1.

ДР. ВАСИЛЬ БОРАК

УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
Школи Палмера
828 Humboldt St., pir Driggs Ave.
Brooklyn, N. Y. (Greenpoint)
Години: 10—12; 2—8; Неділя: 10—1

ПОДОРОЖУЮЧИ

між УКРАЇНОЮ і НЮ ЙОРКОМ через
ДАНЦІГ або ГАМБУРГ
на славних „О" кораблях
ROYAL MAIL
Знаменита обслуга і кораблі дуже часто курсують.
ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
29 Broadway, New York City

4. ТІНИ МИНУЛОГО

Клим Полішук.

(Волинська легенда)

Сірі та пошурі стоять скелі на берегах старого Тетерева. Гарні вони весною, коли навколо них зазеленіються густі нагарники. Лагідно-сумні й не веселі роблються вони на заході сонця і стають такими величними, таємничими і загадковими. Вранці, коли сходить сонце, і його перші проміні продеруться крізь зелені віти і смарагдовий туман густою наміткою зійметься від ріки і вкриє собою скелі, то, здається, що то стоялися якісь передвічні лицарі краю, заковані в залізні гати і думають думу свою.

Любить їх простий люд і милується ними, бо згідно з прапрадідівськими переказами, свято вірять, що кождий волинський камінь має разом зі своєю минувшиною і свою славну історію, яка є окрасою сучасного, сумного, безнадійного життя і так склалися довгі низки гарних легенд, в яких росповідається про славну бувальщину, про щасти народу й лицарів його. Без легенди не могли бути й сірі Тетеревські скелі, а через те й вони мають свою власну казку, яку сказали ще прапрадіди. Казка ся набрала чималої популярности в закутках Волині. Тихо переказують її старі діди, наче свиту книгу читають...

Виникла вона з того, що серед Тетеревських скель вершина одної скелі є іграшкою самої природи. Самий верх скелі здіймається вгору щось на шістьнадцять аршинів над самою глибокою бистриною, закінчується велетенською, начеб-то людською головою. Природа так штучно утворила своє чудо, що здається, найліпший майстер не зміг би надати такої величавости й краси. Се й єсть волинський сфинкс, про якого простий люд складає свої казки й переказує переказки. Саму-ж скелю прозвали „Головою Чацького".

Переповім і я сей переказ так, як мені самому траплялося чути його.

* * *

Тиха, ясна, золота, осінь... Одного теплого соняшного дня, коли сонце схилялося на захід, і вибрав я часть і подався на беріг Тетерева, де ловили човни. Старенький дідок, що весь час заклопотано наглоджував весла, підняв у гору голову і на мене глянули гарні сірі очі, які наче дивувалися, чого я прийшов сюди в той час, як уже вечоріло. За першими словами привіту він запропонував мені проїхатися трохи його човном. Вечір був гарний і я з охотою згодився.

Стаценька й зігнута постать дідка ще більше зігнулася над веслами, сива борода де-кілька раз цікаво поверталася в мій бік, але я зачарований красою рідного краєвида, мовчав. Мовчав і дідок.

Непомітно минали береги з пожовклими чагарниками і, враз, з обох боків нас отоплили скелі, на вершинах яких відбивався останній відблиск соняшного сяйва... Я, захоплений їх дикою красою, з цікавістю дивився по їх вершинах, шукаючи „Голови Чацького", про яку вже нераз приходилося чути всякі розмови. Погляд мій зупинився на стрімкій скелі, верх якої нагадував собою голову сфінкса. При глибоких вечірніх тінях було видно чорні очі, наче оранний дзюб-ніс, і усьо вниз. На верху „голови" заріс темний мох, як густа чуприна.

— Чи не се буде, часом, голова Чацького? — спитав я.

— Так!... се вона й є... — поспішно відповів дідок.

— А може, ви, діду, знаєте що небудь про неї, то чи не росповіли б і мені?... — спитався я його.

— Та вже-ж, що знаю де-що, а як маєте охоту слухати, то слухайте, а я розскажу вам, — відповів він мені.

Я, мовчки, на знак згоди, хитнув головою і він стар росповідати:

„То ще було за наших князів та польських королів. Тоді то орда татарська часто робила на Волинь свої напади. Лихий був тоді час, важко жилося людям в лютту ту годину. — Росте все: квітки цвітуть, люди радіють, весілля справляють, гуляють, а тут і налетять бузувірні дикі тай пустку всюди зроблять.

„Плакати навіть не було кому, на обгоріліх родовищах. Того замучать, того під ланцюгом у Крим важенуть на тяжкі муки. Панам ще нічого було... Вони в замках своїх оборонялися, але простим не було ніякого життя. Так, ото, одного разу, одна проклятущий хан з кримської орди вирушив із своїми ординцями на Волинь. Цілов він, як буйна хвиля, через усі стени українські, а за ним тільки чорно та сумно було, так усе наново затихло та заніміло... Як Божа кара, впав він на Волинь і став усе палити та руйнувати... На полях одні тільки трупи валялися та чорні ворони кракали... Вночі небо червоніло від пожеж, як палали села та димилися степи й ліси... Народ усюди кінця свого ждав...

„Ну й прийшов той хан із ордою аж до самого Житомира, який тоді ще невеличким містом був, а через те й мало оборонців мав; всього одна тільки полк лейстровиків та полковник Чацький із ними. Не багато було їх, але сила віри і міць духа була велика. Тоді був день святого Михайла. Хмурлива осінь замирала в стужі. Надходила зима, а злякані люди, тікаючи в ліси та нетрі, кидали свої теплі хати. Один тільки Чацький зі своїми лейстровиками відважився вступити в отверту боротьбу з тою руйнуючою силою. В церквах сумно задзвонили дзвони, наче на похорон. Помалу сходилися на молитву старці та немічні, що не змогли вийти із міста й заховатися в лісах разом з молодими та дужими. А коли зійшло сонце, то коло Житомира зявилися янчари. Згодом, як чорна хмара, посунулася й сама орда з ханом. Вийшов Чацький з лейстровиками на певну смерть. Закричали янчари, що аж земля задріжала, наче від болю великого. Стали лейстровики, як твердий камінь. Забрязчали шаблі. Як бурливі хвилі, кинулися янчари, тай здивувалися дуже, як побачили перед собою таких славних лицарів. Але дужі хвилі знесуть навіть камінь із місця. Довго пручалися козаки і як уже став згасати день, знемогшися й вони. Мало лишилося їх живими, бо вже богато впали на місці бою, а через те саме подалася одна сила проти другої сили. Стали козаки назад відступати, а дорогу за собою ворожими трупами стлати і отак прийшли аж на отсі скелі, на які ми тепер з таким спокійним замилуванням дивимся. І вийшов тоді Чацький аж на самий верх і сказав: „Смерть нам, браття, неминуча! Так нехай-же вона не буде нам страшна, бо страшніша буде неволя! Стомилися ми, а руки безсилі далі боронитися. Внизу наш рідний Тетерев, нехай же він і прийме нас на вічний спокій!... Боронімо ми свій край рідний, як вірні сини його, так умрім-ж за нього у свій вірі!... Хто рідний край свій кохає так, як я його кохаю, то нехай іде слідом за мною!"... А по сих словах, скинув Чацький свою вояцьку зброю в холодні хвилі ріки, а потім здійняв із голови шапку і, попрощавшися з товариством, сміло кинувся в Тетерев. Без вагання кинулися за своїм ватажком і вірні товариші його. Здивувалися янчари, побачивши таку річ. Ніхто зупинилися, незнаючи, що робити далі. Боротися вже не було з ким і вони спокійно стали руйнувати місто. Запалилися церкви святі і, разом із димом, постлався дух смерти для всього живого. Настала ніч, а в черноїм вогні бенкетували Татари на свіжих людських трупах...

„Коли настав другий день, і як тільки зійшло сонце, то на високій скелі Татари побачили велике диво. — Верх скелі, з якої вчора кинувся Чацький зі своїми побратимами, перетворився в подобу голови запорпащеного ватажка. Всі янчари жахнулися такого чуда і з великим страхом утікли назад у степи...

„Згодом, як повернулися на румовища заслучені мешканці, то знайшли собі втіху у вічній памяті, що лишив їм на вічний спомин оборонець їх. І пам'ять про славного предіда перейшла з уст в уста і живе вона аж до нашого часу. Але тепер ніхто не вміє так кохати свого рідного краю, та й самі нащадки славного Чацького сполячилися, давно і зробилися звичайнісінькими підпанками, що збиткуються тільки над своїм рідним".

Замовк дідок, мовчав і я. Тихий, холодний вечір повільно спускався на землю. На небі висипали ясні зорі. З тихим смутком у душі я повертався до дому. — Рідна легенда зачарувала мене.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЕТРОЙТ, МИЧ. Подається до відома членам бр. св. Івана Хрестителя, під. 292, що річні збори відбудуться в неділю, 23. грудня в парохіяльній гали при Кайперт ул. Зараз по Службі Божій місцевий парох відправить нараду за тих членів, що кожись сходилися з нами, а нині їх вже між нами нема, тож проситься усіх членів бути присутними з відзнаками. На порядку денним буде справоздание щотрічної діяльности, вибір нових урядників на рік 1924 і буде ще поправити братський статут. Рівнож пригадується інтересованим, котрі хотіли забезпечити себе чи свою родину в нашій організації, що се послідна щотна сего року без вступного вписатись в ряди найславнійшої української організації. Тож користайте з нагоди поки нас і поки єсте здорові, щоб потому не було запізно. — Н. Романів, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

ЛАКАВАННА, Н. Й. Бр. Пр. Богородиці, від. 149 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 23. грудня в гали ім. Цвайкуса під ч. 616 Інтервал ул. На порядку нарад буде спрямоздание касове і вибір нового уряду на рік 1924. Незвинившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник і дол. — Г. Мельник, предс.; О. Стецький, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Богд. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх членів і позмисцевих членів, що річний мітинг відбудеться в суботу, 22. грудня о годині 7. вечером під ч. 162 Ноот 5-та ул. На порядку нарад вибір нового уряду і справоздание з цілого року і також поінформує товариські справи. Членів проситься привести нових, бо будеся принимати до товариства і до У. Н. Союза без вступного, а такамо літній до У. М. Союза від 1. року жити і висше. Користайте з нагоди! Час нам вже зрозуміти і стати членом в товаристві і У. Н. Союзі. — Г. Бардак, предс.; М. Більський, рек. секр.

БОРНСАЙД, ШИКАГО, ІЛЛ. Сестр. Пр. Богородиці, від. 33. повідомляє своїх члениць, що річний мітинг відбудеться в неділю, 23. грудня, о 2. годині пополудни в церковній гали. Проситься всіх члениць прийти і заплатити довги. Буде вибір нового уряду на рік 1924. Також буде принимати нових члениць без вступного до У. Н. Союза. Тож сестри, використайте сю нагоду. — Ева Гринкевич, предс.; Анна Дзюрдзевич, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 192, подає до відома своїм членам, що річний мітинг відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 3. попол. в гали церковній на Мор Евнюо. Взиваються всі членів явитись на сей мітинг і вирішити свої залегкости. Буде вибір нових урядників і другі справи, принимане нових членів до братства і до У. Н. Союза без вступного. Незвинившіся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Федорко, пр.; О. Ангел, кас.; Н. Німий, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Петра і Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх місцевих і позмисцевих членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 2. пополудни в церковній гали. Обовязком кождого члена прийти на сей мітинг бо будеться роздавати календарі за доплатою 30 цнт., буде вибір нового уряду на рік 1924, справоздание контрольної комісії з цілого року, як і другі справи до полагодженя. Буде принимались нових членів без вступного до У. Н. Союза і до братства. Незвинившіся член заплатить кару після уставу. — М. Шуба, секр.; В. Чачка, предс.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 подає до відома своїм членам, що вибрано слідуючий новий уряд на 1924 рік: А. Бобій, пр.; В. Пукіш, заст. пр.; М. Антоніх, секр.; М. Микитинський, заст. секр.; В. Андріїв, кас.; П. Гушій, а. кас.; Кондрат Ільчук, І. Буланевець, М. Микітин, І. Сидор; надзирателі хорих: Д. Федоришин, І. Лупій, І. Тимків; праворушні: С. Федоришин, В. Пристайко; господар гали: І. Олійник.

ПИТСБУРГ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 2. пополудни прийти на час, бо суть важні справи до полагодження. Кождий член повинен приєбати хоч по одним новім члені. Хто ще не має своїх літей в У. М. Союзі, повинен се зробити по мітингу. Отже до діла, бо тілько ще оден місяць приймається без вступного до У. Н. Союза і до братства. — А. Василек, предс.; С. Войтович, секр.

АЛЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх місцевих і позмисцевих членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 1.30 пополудни в парохіяльній гали під ч. 803 Фронт ул. Всі члени мають явитися на сей мітинг, бо буде вибір нового уряду на 1924 рік і богато справ до полагодженя. Незвинившіся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Кождий добрий член повинен вирішити свою належність. Буде принимались нових членів до У. Н. Союза без вступного, отже приєбайте і приводіть нових членів. Уряд.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о годині 7. вечером в суботу, 22. грудня в церковній гали під ч. 2280 Вест 7-ма ул. На порядку нарад справоздание контрольної комісії та вибір нового уряду на 1924 рік. Всі братія повинні явитись та вирішити свій залегкости. Приглядуєть, що послідній місяць а котрі принимають нових членів без вступного до У. Н. Союза. Незвинившіся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Н. Сенчишін, предс.; К. Стадник, секр.; М. Дригуляк, кас.

ДО АБО ІЗ ГАЛИЧИНИ
НА КОРАБЛЯХ УРЯДУ ЗЛ. ДЕРЖ.

Подовольте собі приємности їдучи на одніи з великих і скорих кораблів уряду Зл. Держав. Регулярний відїзд. Великі кабіни. Особні каюти для жонатих і фамілій. Добра і ріжнородна справа. Чемна обслуга. Поклади для проходу. Особні кімнати для куренія і забави, та всякі інші вигоди.

ДНІ ВІДЇЗДУ:
Pres. Harding . . . . . Dec. 22, Jan. 26
America . . . . . Dec. 29, Feb. 7
Geo. Washington . Jan. 12, Mar. 6
Pres. Roosevelt . . . Jan. 19, Feb. 23

По дальші інформації пишіть до:
UNITED STATES LINES
45 Broadway . . . New York City
Агенти у всіх містах.
Головні заступники
UNITED STATES SHIPPING BOARD

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до редакції рівні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенями присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність за кожне присилана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенє одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенє має 30 або більше слів. За оголошенє котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Се постанова входить в життя 1. грудня 6. р. Винятки творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колибо вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять приєтосовати і придержуватися повисших правил, не можуть бути нарікати на часопись, що непомішено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські погребники

Без ріжниці з котрій сторони Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вощадіть гроші

2157 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 & 4253

ВИКАЗ НАРОДНОГО ПОДАТКУ
від дня 24. жовтня по день 30. листопада 1923.

43) Аллентаун, Па. 3 віча пер. Г. Пішюк (боєвий фонд) 20.00
44) Ньюарк, Н. Й. 1 Ґрудка, І. Пишюк, М. Парацак, В. Ярема, В. Король, І. Собчик по 5.00; І. Соколський, І. Нікрин, А. Максимак, М. Ковальий, М. Хомик по 2.00; Д. Мороз, М. Кагрозка, О. Клапко, Катерина Цігілик, І. Когут, Т. Андрухів, В. Маркович, М. Гуцалюк, В. Гришко, Г. Фарчак, Ю. Лущ, Ф. Пащельський, Д. Хома, П. Кметь, Д. Пащельський, М. Стех, С. Мельничук, І. Падус, Ф. Саврук, І. Федорак, П. Логушський, І. Продик, Ева Семчук, С. Лашак по 1.00; І. Завіть, П. Ярмолюк по 50 цнт.; дрібниці жертвами 7.86. З Істон: Ф. Сагатий 2.00; М. Колозруб, В. Дробботий, В. Дробботий, І. Крочак по 1.00. Разом 79.86. З того кошта пловоржик 10.00. І. Пішюк доложив до повної суми 1.14.
44) Ірі, Па., бр. св. Петра і Павла, пересилав М. Пеленьський . . . 2.50
Зложили: В. Корчин, І. Ковтюк, Н. Гаврилій, М. Пеленьський, В. Томс, Т. Сатинщук, Г. Бекера, Г. Вітковський по 25 цнт.
45) Мінерсвіл, Мінн., на громади переслав М. Грубрин 12.00
Зложили: М. Ґрубрин, І. Коцюба, Я. Ґрубрин, Н. Дмитрук, П. Вовк, О. Пилипчак, І. Урдинчук, П. Кушнір по 1.00; І. Шиґанський, П. Бутрин, Н. Лігвин, О. Шабатура, Г. Андрушак, І. Сухорович, Г. Гайна, А. Ярощай, Д. Бобчик, К. Рідкіз по 50 цнт.; В. Ґефанка, Д. Шабатура, П. Пікула, І. Олійник по 25 цнт.
46) Спринг Валей, Н. Й. тов. Ярославна, переслав К. Ільків . . . 3.00
Зложили: С. Магомета 50 цнт.; П. Бандура, К. Ільків, А. Камінський, І. Брега, Д. Гнилишин, І. Кріль, П. Мирдак, О. Мельник, І. Ворубалюк, Д. Ковальский по 25 цнт.
47) Пюнкерс, Н. Й., тов. Подільська Січ, пер. С. Пилипчин. 5.25
Зложили: І. Лабовіка, С. Пилипчин, П. Попадюк, С. Солій, І. Вашишин, Д. Ковій, М. Федьшин, П. Поліпко по 50 цнт.; І. Мачкевич, Я. Салій, Р. Верес, П. Кучман, І. Загібайло по 25 цнт.
48) Перт Амбой, Н. Дж., переслав П. Щуцький 10.75
Зложили: тов. Запорожська Січ: І. Гадик 75 цнт.; С. Кудий 50 ц.; В. Дригинич, Д. Ціснак, С. Горимар, С. Кордик, Д. Мисевний, І. Рожик, М. Чумер, П. Щуцький, Д. Федьчишин по 25 цнт. Клюб Укр. Амер. Горожан: Г. Гіба 2.00; К. Ванцо 75 цнт.; Т. Мошар 50 цнт.; І. Когут 25 цнт. Церковне Братство: Т. Ватраль 50 цнт.; В. Дригинич, П. Боралецький, Д. Вішняк по 25 цнт. Бр. св. Ніколая: М. Вітек 2.50.
49) Питсбурґ, Па., тов. ім. Богд. Хмельницького, пер. М. Сарахман 12.60
Зложили: М. Вуйцік, Г. Волошин по 75 цнт.; Юр Геча, І. Набережний 50 цнт.; М. Боднар, І. Цвік, Г. Хмара, В. Дикий, І. Гавриляк, М. Мочульский, С. Сарахман, І. Боровка, І. Міднка, С. Пайкош, І. Корбецький по 25 цнт.
50) Нюйорк, Н. Й., бр. св. Андрея, переслав М. Ґнідевич 4.75
Зложили: Анна Міхалюк, І. Колодій по 75 цнт.; С. Сьвентковський, Я. Цомпель, І. Бубера по 50 цнт.; Д. Пилдас, М. Стрйк, К. Верецкий, Ф. Мацкевич, Д. Вінлас, Н. Федірко, М. Ґандзюк по 25 цнт.
51) Елизабетпорт, Н. Дж., Запорожська Січ, пер. К. Пілат . . . 5.25
Зложили: Ю. Ґавриюк 1.75; І. Ґенета, С. Задорецький по 1.00; С. Ґенета, Г. Кінашук по 50 цнт.; М. Костишин, Д. Ґобир по 25 цнт.
52) Ґеорґ Ілл., тов. Укр. Робітників, переслав В. Бігун . . . 3.25
Зложили: А. Батюк 1.00; Анна Батюк 50 цнт.; В. Бігун, Пашковський, П. Пашковська, А. Куш, А. Ніпаз, Р. Ковальчук по 25 цнт.
53) Джерзи Сіті, Н. Дж., бр. св. Івана Хрест., пер. В. Ґіть 16.25
Зложили: К. Улицький 75 цнт.; В. Кірський, Д. Кулич, С. Мисак, Н. Пігура, М. Салюк, Е. Баран, Д. Сіруж, А. Бусько, В. Ґоїк, С. Ґріца, Юлян Терпелевець, Г. Шустаренко, Ф. Ґіть, Д. Стиліївський по 50 цнт.; М. Косоновський, В. Матвіяс, В. Ґіть, Ю. Марків, І. Бобовник, А. Рубінович, Ю. Ґуть, С. Ленко, С. Сайчук, С. Кіцей, М. Турчинський, Ф. Ковальський, Я. Сай, І. Жарський, В. Мишкітка, А. Сайчук, О. Комісаник, Д. Дороці, Л. Панас, Г. Шемій, Ф. Сенюк, Ґреґорій Ґнідевич, І. Вісенюк, М. Стецінський, С. Войчишин, Ева Панас, С. Кот, І. Миць, А. Ярош, Гаська Чиполок, А. Корчак по 25 цнт.
54) Нюйорк, Н. Й., Запорожська Січ, переслав П. Перей . . . 7.00
Зложили: Н. Добрянський 75 цнт.; Д. Потошський, І. Старущак, І. Троярц, А. Вешко, Г. Ґнідевський, М. Ґаньошин, Г. Стефанишин, Д. Шкрибайло, І. Семан, І. Костецький, М. Ковальчук, В. Лазуна, А. Яблонський, Н. Чуйко, В. Чайка, П. Зубрицький, С. Малярський, П. Барина, В. Зибликевич, П. Васьнків, Г. Дерек, С. Куїма, Ф. Лапшин, Г. Ґнідевський, І. Хома.
55) Пюнкерс, Н. Й., від. тов. сіль. ім. Лисенка, пер. о. В. Сполітаке-вич (боєвий фонд) 28.00
56) Ґлен Ридж, Н. Дж., від громадян о. М. Пристай (боєвий фонд) . . 6.00
57) Филаделфія, Па., бр. св. Ріфсафата, переслав П. Михальчук . 2.65
Зложили: Т. Бурин, М. Тріщук, В. Стецюк по 50 цнт.; М. Бурин, П. Михальчук, Г. Гурдаль, І. Михальчук по 25 цнт.; М. Дорко 10 цнт.; І. Кущлик 5 цнт.
58) Ґлен Сіті, Н. Й., Запорожська Січ, пер. М. Ґреґораш 4.00
Зложили: Іван Мацанчук, І. Мацанчук, Іван Прохира, М. Ґреґораш по 1.00.

ЗАГАЛЬНА СУМА ПО ДЕНЬ 30. ЛИСТОПАДА $1.265.10

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Емальовані з золотим витиском
ПО 5 ЦНТ. ЗА ШТУКУ
можна набувати в:
„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРУКАРНЯ

—УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"—

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШЬ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРВ ДЛЯ БРАТСТВ ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ІНШИХ РІЧЕН, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ МА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ Гр. Богомольця, з села Гадки, пов. Теребовля, Тернопільщина. Хто би про него знав, або він сам, повинен зголоситись на адресу:
JOHN IVANCIW,
703 Fairmount Ave., Philadelphia, Pa.

ПОШУКУЮ СПІЛЬНИКА
або продам цілий віддовкінський інтерес, поневе з мою другій. Зголошення слітні по повному адресу: 95-99
CHARLESTON WINDOW CLEANING COMPANY
Charleston, S. C.

НА ПРОДАЖ
першої класи Piano-accordeon голосности до:
ROCCO FARAONE,
305 Bank St., Newark, N. J.

BAYONNE, N. J.

Дорогий Мужу! Що було, нехай минеся. Забудь за все і вертай скоро до дому, бо я сама не можу мучитися коло дітий бизнесу. Як було, так все і є, бо я чекаю на тебе і пишу тобі, що син дуже хорий від коли Ти опустив дім. Ще раз прошу. Вернися если маєш сумлінє над своїми дітьми та хочеш їх бачити при життю. Нехай наша праця не марнується, а вернися все буде добре. **ЖЕНА.**

ДАРОМ! ДЛЯ КОЖДОГО. ДАРОМ!

Всім тим що шукають по тяжкій праці розривки, інтересуються горосконьми, астрольоґічними пропозиціями, яка є Ваша будучність щастя, здоровля, вишлемо даром цікаві річи і циркулярі коли напишете до нас зачуючи 4 цнт. марками на пересилку. Адресуйте: **Real Magic Sales House Lam Hollub. Prop., 29 E. 7th St., New York City.** 57—

КОНКУРС.

Треба СЕРЦЕ характерного, твердого, вірукуючого дяко-учителя; мусить бути добрим диригентом; мати смакоємкість від священиків. Платня добра, після умови. 93-95
St. Michael's Ukrainian Cath. Church, New Haven, Conn.

ГРИБИ З УКРАЇНИ
товсті, чисті, здорові, сушені гриби, щойно прийшли з України.
3 фунтова пачка $4.50
5 фунтові пачки 7.50
Замовляйте. Мовей ордер вишлеться на адресу. 90-95
SICHOWY BAZAR, Inc.,
34 East 7th St., New York, N. Y.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінок, кишок і шкірних недуг, висипане, перепи, ревматизм, острі нервові і хронічні недуги. Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 St., NEW YORK
Вежи 4th Ave. і Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер
В неділі від 9. рано до 4. попол

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евнї
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 5-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4033.

ЗДОРОВЛЕ—НАЙБІЛЬШИЙ СКАРБ
Хиропрактика не знає медицини ні ножа.
Хорі на всякі, навіть на занедбані або застарілі слабости як недуги жолудка, серця, легенть, печінки, нирок, хорі на ревматизм, на зворотні голови, ослаблення зору, слуху, мови, нюху; хорі на ріжного роду полові недуги, а також на мужеські немочі та на всякі жіночі слабости і долегливости — не тратьте надію. У всіх — навіть найтяжших недугах можете відзискати здоровлє при застосованю способів метод які подає Хиропрактика.
Природа найславнійший лікар!
Ніколи вас в зле не заведе.
За помочию Хиропрактичної методи ви є всякі Ваш доказані про Ваші недуги і причини Вашого нещастя без вашого оповідання. Nerve tracing і patient вказано точно. Переконатися не коштує ані цента. На всякі питання відповідимо також з листовно. Інтересовані листовно бажають залучити марку на відповідь.
ОГЛЯДНИЦИ ДАРОМ
DRS. MILLER AND STARRS
CHIROPRACTORS
Palmer Graduates
49 E. 74th ST., NEW YORK CITY
Години: від 9. до 1. і від 2. до 8. денно.
Неділі і свята: від 10. до 1.
ФІЛІЯ:
1776 BROADWAY, PATERSON, N. J.
Понеділок, середа, пятниця, вечером від 7. до 9. Свята і неділі від 10. до 1.